

Вправи для формування у майбутніх фахівців сфери обслуговування професійно орієнтованої компетенції у німецькому діалогічному мовленні

У статті розглядається система вправ для формування професійно орієнтованої компетенції у німецькому діалогічному мовленні у майбутніх фахівців сфери обслуговування. Проаналізовано етапи формування професійно орієнтованої компетенції в діалогічному мовленні німецькою мовою після англійської, наведено приклади вправ, які майбутні фахівці готельно-ресторанної справи виконують з комп'ютерною підтримкою.

Ключові слова: діалогічне мовлення, друга іноземна мова, професійно орієнтоване навчання, система вправ.

Окопная Я. В. Упражнения для формирования у будущих специалистов сферы обслуживания профессионально ориентированной компетенции в немецкой диалогической речи

В статье представлено описание системы упражнений для формирования у будущих специалистов сферы обслуживания профессионально ориентированной компетенции в диалогической речи. Проанализированы этапы формирования профессионально ориентированной компетенции в диалогической речи на немецком языке после английского. Приведены примеры упражнений, которые будущие специалисты гостиничного и ресторанного бизнеса выполняют с компьютерной поддержкой.

Ключевые слова: диалогическая речь, второй иностранный язык, профессионально ориентированное обучение, система упражнений.

Окопна Я. В. The exercises for forming professionally oriented competence in german oral interaction of future specialists in the hotel and catering industry

The article focuses on the system of exercises for forming professionally oriented second language competence in german oral interaction of future specialists in the hotel and catering industry. The stages of forming professionally oriented competence in oral interaction (German after English) have been analyzed. The examples of computer exercises for future specialists in the hotel and catering industry have been given.

Key words: oral interaction, professionally oriented training, second foreign language, the system of exercises.

Стрімкий розвиток міжнародних відносин нашої держави в галузі туризму зумовлює потребу у висококваліфікованих фахівцях готельно-ресторанної справи, які на достатньому рівні володіють двома іноземними мовами (ІМ) для самостійного і швидкого вирішення нагально важливих питань із зарубіжними партнерами та клієнтами [4, 5]. Вирішення цих завдань вимагає

нової орієнтації цілей, принципів, змісту навчання другої ІМ, а також створення нових навчально-методичних матеріалів, зокрема для професійно орієнтованого навчання діалогічного мовлення (ДМ) другою ІМ (німецька мова після англійської) у контексті кредитно-модульної системи та з урахуванням ролі і місця новітніх технологій у викладанні другої ІМ [3].

Питання професійно орієнтованого навчання іншомовного ДМ у різних його аспектах неодноразово порушувалась вітчизняними й зарубіжними науковцями. Зокрема, І. Л. Бім (1995), В. А. Бухбіндер (1991), Л. В. Гайдуковою (2008), О. В. Калімуліною (2003), О. Г. Квасовою (1999), О. О. Кнуровою (2002), Т. І. Олійник (1992), Ю. І. Пассовим (1983), І. В. Поповою (2001), І. О. Сімковою (2010), В. Л. Скалкіним (1989) було описано понятійну систему теорії діалогу, розроблено технології та сформульовано конкретні рекомендації щодо навчання цього виду мовленнєвої діяльності, визначено об'єкти контролю рівня володіння ДМ.

Дослідженню особливостей навчання культури міжособистісної комунікації присвячено праці Т. М. Астафурової (1997), Є. М. Верещагіна (1990), О. Л. Красковської (2006), Ю. Б. Кузьменкової (2005), М. Л. Писанко (2007), С. В. Соколової (2006), О. Б. Тарнопольського (2006), М. О. Фаснової (1991) та ін.

У свою чергу автори відомих нам досліджень М. В. Барішніков (2003), Н. Л. Замкова (2005), І. В. Коломієць (1992), С. С. Коломієць (1994), С. В. Лимова (2000), Л. Я. Личко (2009), О. М. Сорока (2002), І. В. Чірва (2008) розглядають процес навчання професійно орієнтованого ДМ з урахуванням відмінностей у сферах спілкування, професійних ролях, типах професійних діалогів, мовному і мовленнєвому матеріалі.

Про особливості й переваги технології навчання другої ІМ після першої ІМ, подолання явища інтерференції, а також використання першої ІМ для вивчення другої ІМ зазначено в роботах А. О. Анісімової (2010), Л. О. Калашнікової (2005), Н. М. Марченко (2008), І. М. Мельника (2001), О. О. Молокович (2001), О. В. Пінської (2001), Т. А. Пустовалової (2006), О. О. Савчук (2004), А. В. Щептилової (2003) та ін.

Проблема створення системи комп'ютерних вправ для формування у студентів немовних вищих навчальних закладів (ВНЗ) іншомовної компетенції, у тому числі і з використанням Інтернет ресурсів, розглядалася такими вченими як М. А. Бовтенко (2005); А. Л. Буран (2006); М. С. Гришина (2003); С. В. Радецька (2004); Л. І. Скалій (2003); П. І. Сердюков (1995); Н. Д. Угринович (1999),

Є. В. Якушина (2002); С. А. Фомін (2000); Н. С. Форкун, М. С. Dason (2001), А. Dillon (2001), С. Kramtsch (1999) та ін.

Проте питання розробки системи вправ для формування у майбутніх фахівців сфери обслуговування плюрикультурної професійно орієнтованої комунікативної компетенції (ППОКК) у німецькому ДМ з використанням комп'ютерних програм є теоретично і практично нерозробленим. (Під терміном ППОКК ми розуміємо не лише гармонійне поєднання знань двох споріднених ІМ (германських мов: англійської і німецької) та прийомів, якими користуються учасники плюрикультурної комунікації, але й наявність необхідних навичок і вмінь для адекватної оцінки комунікативної ситуації, застосування вербальних і невербальних засобів, які відображають комунікативні наміри, а також здатність ідентифікувати й аналізувати отримані результати комунікативної взаємодії для реалізації безпосереднього зворотнього зв'язку з іншомовним комунікантом) [4 – 6].

Тож за умови переосмислення нової концепції сьогодення до іншомовної освіти в немовних ВНЗ, що спричинено передусім необхідністю підвищення якості навчання другою ІМ при невеликій кількості навчального часу, розробка системи вправ для аудиторної та самостійної позааудиторної роботи з метою оволодіння майбутніми фахівцями сфери обслуговування ППОКК у ДМ з використанням комп'ютерних програм набуває особливого значення. Вагомість цієї проблеми для методики викладання ІМ, а також наявність протиріч: між декларованими у стандартах і програмах вимогами до формування ППОКК у студентів-немовників та реальним станом їхнього навчання; між нагальною необхідністю формування ППОКК у студентів немовних спеціальностей та недостатньою розробленістю відповідних систем і технологій навчання для немовних ВНЗ України; між досягненнями психологічної, педагогічної і методичної наук та реальною практикою навчання другою ІМ на немовних факультетах – зумовила **актуальність** нашого дослідження.

Тому **метою** цієї статті є опис створеної системи вправ для професійно орієнтованого навчання ДМ другою ІМ як одного з раціональних шляхів розв'язання значної проблеми у контексті комунікативного підходу до вивчення ІМ. Ця система вправ передбачає навчання майбутніх фахівців сфери обслуговування обміну інформацією за фахом та її використання при вирішенні професійних завдань.

Оскільки серед технологій професійно орієнтованого навчання студентів немовних спеціальностей ДМ другою ІМ одне з провідних місць посідають ігрові технології, їх невід'ємний складник – ділову гру (ДГ) – ми використали, у системі професійно орієнтованих вправ з комп'ютерною підтримкою, як сюжетну основу для проблемних ситуацій. Структуру комплексу навчально-методичних матеріалів з комп'ютерною підтримкою склали такі функціональні типи діалогів: діалог-розпитання (одно-/двостороння ініціатива ведення бесіди),

діалог-домовленість (одно-/двостороння ініціатива ведення бесіди), діалог-обмін враженнями/думками (двостороння ініціатива ведення бесіди). Зазначені функціональні типи діалогів були відібрані нами відповідно до професійно орієнтованих потреб майбутніх фахівців сфери обслуговування.

Як показали результати розвідувального та основного природного експериментального навчання, анкетування, усних опитувань студентів, сюжет ДГ поряд із інформацією про паралінгвістичні елементи комунікації (інформація про особливості використання засобів вербальної та невербальної комунікації) не лише уможливив моделювання проблемних комунікативних ситуацій, але й сприяв формуванню у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи вагомих професійних якостей, що умотивовувало весь процес говоріння другою ІМ; максимальному наближенню процесу навчання ДМ до реальної професійної діяльності; стимулюванню мовленнєво-мисленнєвої активності студентів; підвищенню мотивації їхнього учіння; подоланню психологічного й лінгвокультурного бар'єрів; активізації різноманітних видів учіння студентів, зокрема індивідуальної, парної та групової роботи під керівництвом викладача.

Вагоме місце в запропонованих нами етапах з формування ППОКК у ДМ другою ІМ (які, так само як і система професійно орієнтованих вправ для навчання ДМ другою ІМ, мають свою чітку й логічну структуру) посідають фоновправи, перегляд відеороликів та професійно орієнтовані вправи з акцентом на інформацію про невербальне спілкування.

Професійно орієнтована сюжетна лінія ДГ проходить через усі чотири групи вправ (відповідно до чотирьох етапів навчання ДМ) [2, с. 156–158]. Протягом цієї сюжетної лінії ДГ ми пропонуємо студентам виконання комплексу завдань створеної нами навчальної комп'ютерної програми тренажера (НКПТ) „Deutsch nach Englisch“ [1] у такій послідовності: нульова група – вправи на розвиток навичок реплікування; I група – вправи на формування вміння поєднувати репліки у різні види діалогічних єдностей (ДЄ), II група – вправи на створення мікродіалогів з використанням засвоєних ДЄ, III група – вправи на створення власних діалогів різних функціональних типів відповідно до вимог програми та професійно орієнтованих потреб.

Зважаючи на обмежений обсяг статті, ми, на жаль, не маємо можливості надати детальні пояснення прикладів кожної групи вправ. Переслідуючи мету залучення нашого досвіду викладачами інших ІМ, коментарі та інструкції до вправ ми подаємо рідною мовою. Наведемо приклади вправ з формування ППОКК у ДМ другою ІМ.

У межах **нульового етапу** навчання реплікування відбувається шляхом виконання умовно-комунікативних рецептивно-репродуктивних і репродуктивних вправ на імітацію і підстановку та вправ «відповідь на запит інформації» з електронною підтримкою.

Приклад вправи нульового етапу формування ППОКК у ДМ другою ІМ на матеріалі теми „Speisen und Getränke“.

Тун і вид: рецептивно-репродуктивна умовно-комунікативна вправа на запит інформації за зразком.

Мета: навчити майбутніх фахівців сфери обслуговування «реплікування»: швидко й адекватно реагувати на репліку диктора, продукувати ініціативну репліку.

Опора: аудіотрек, фото- і відеоматеріали до сюжету ДГ «Im Restaurant», які проєктуються на дошку з НКПТ; картки з ролями студентів для ДГ, які роздруковуються з НКПТ; карта «меню», яка проєктується на дошку з НКПТ або роздруковується.

Алгоритм виконання вправи:

- 1) Студенти прослуховують діалог і переглядають підібрані до нього фото, відео (навчальні матеріали проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ, див. рис. 1). Функція цих фото- і відеоматеріалів полягає в ознайомленні майбутніх фахівців сфери обслуговування з паралінгвістичними елементами іншомовної комунікації шляхом організації та проведення викладачем евристичної бесіди зі студентами, що дозволяє одержати студентам нові знання, виявити невідомі раніше властивості й закономірності побудови стратегії професійно орієнтованої комунікації другою ІМ.
- 2) Студенти прослуховують діалог повторно з опорою на його текст і меню ресторану. Текст діалогу і меню проєктуються на дошку за допомогою цифрового проєктора або роздруковуються з НКПТ.

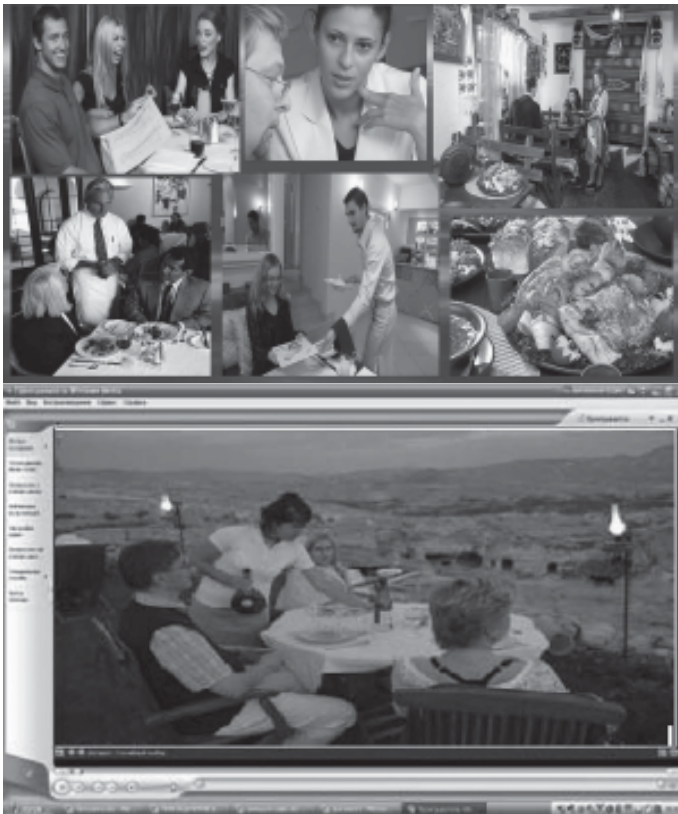

Рис. 1. Фото- і відеосюжет ділової гри «Im Restaurant»

- 3) Студенти отримують ролі, знайомляться з ними.

Роль 1 (студент1): Ви – працівник готелю-ресторану, відвідувачами якого є туристи з різних німецькомовних країн. Запропонуйте гостям фірмовий сніданок вашого закладу, склавши для них відповідне меню. Поцікавтесь, які уподобання та особливості харчування мають ваші клієнти.

Роль 2 (студент2): Ви – відвідувач ресторану, турист із німецькомовної країни. Повідомте працівнику готелю-ресторану про свої гастрономічні уподобання та особливості свого харчування. Поцікавтесь змістом меню ресторану з метою задоволення своїх гастрономічних потреб і вподобань.

- 4) Студенти переглядають відео з НКПТ (без звуку та зі звуком) і опрацьовують діалог у парах, міняючись ролями.
- 5) Студенти презентують діалог у парах, міняючись ролями, і порівнюють його зі зразком очікуваного діалогу, який роздруковується або проєктується на дошку за допомогою цифрового проєктора з НКПТ.

Зразок очікуваного діалогу:

- Guten Morgen, was bekommen Sie?
- Ein Frühstück Nummer 3, bitte.
- Mit Tee oder Kaffee?
- Lieber mit Tee.
- Mit Milch oder Zitrone?
- Mit Milch.
- Und was wünschen Sie?
- Ich nehme ein Frühstück Nummer 1 und einen Orangensaft.
- Und was nehmt ihr?
- Ich möchte das Müsli, mit Milch.
- Und ich bekomme ein Frühstück Nummer 2 und einen Orangensaft.
- Also ein Frühstück Nummer 3 mit Tee. Ein Frühstück Nummer 1 und Nummer 2, zweimal einen Orangensaft und einmal das Müsli mit Milch. Kommt sofort!

Форма контролю: з боку викладача, який прослуховує і коригує кожну пару студентів.

Якщо студент працює з НКПТ самостійно у позааудиторному режимі, то це дає йому можливість повторно прослухати діалог, опрацювати його й закріпити професійно орієнтовані знання про меню для готельно-ресторанного комплексу.

Причому, на кожному з етапів професійно орієнтованого навчання ДМ другою ІМ у межах заданої теми НКПТ пропонує студенту виконання до трьох вправ. Проте кількість таких вправ, на нашу думку, має бути необмеженою. Адже кожен викладач, виходячи з рівня підготовленості групи студентів, які вивчають другу ІМ, може додавати до вправ НКПТ свої власні вправи або скорочувати кількість уже заданих вправ в оболонці нашої програми. Рівень складності змісту діалогів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття. Це пов'язано з тим, що й рівень підготовленості майбутніх фахівців сфери обслуговування

змінюється від заняття до заняття у прогресуючому напрямі, а продукт мовлення студентів у кінцевому результаті становить діалог певного функціонального типу, що включає в себе принаймні два-три мікродіалоги. До кожного з мікродіалогів логічно приєднуються мікродіалоги-продовження проблемної професійно орієнтованої тематики іншомовної комунікації, які разом і складатимуть певний функціональний тип діалогу. Звичайно, кожен із мікродіалогів «проводиться» через усі чотири етапи роботи з формування навичок і вмій у ДМ другою ІМ і, щоразу виходячи на новий рівень обміну репліками, майбутній фахівець готельно-ресторанної сфери використовує вже знайомі йому ДЄ, паралельно засвоюючи нові, притаманні тому чи іншому функціональному типу діалогу, який є метою навчання на певному відрізку навчально-виховного процесу.

У межах **першого етапу** викладач організовує і контролює хід ДГ, поєднуючи навчання ДМ з навчанням інших видів мовленнєвої діяльності. Оволодіння ДЄ відбувається у процесі виконання студентами умовно-комунікативних рецептивно-продуктивних вправ на обмін репліками.

Приклад вправи на матеріалі теми «Nachspeisen».

Тип і вид: умовно-комунікативна рецептивно-продуктивна вправа на обмін репліками.

Мета: навчити студентів самостійно вживати різні види ДЄ.

Опора: аудіотрек, підібрані до нього фото – і відеоматеріали за темою (навчальні матеріали розміщено в НКПТ; вони проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку); картки з паралінгвістичними сюжетами і картки з підстановчою таблицею-формуляром, картки з ролями студентів для ДГ, які роздруковуються з НКПТ.

Алгоритм виконання вправи:

- 1) Студенти прослуховують діалог і переглядають підібране до нього фото і відео (навчальні матеріали проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ, див. рис. 2).
- 2) Студенти отримують картки з паралінгвістичними сюжетами (див. рис. 3), які роздруковуються з НКПТ, та аналізують їх.
- 3) Студенти повторно переглядають відео (без звуку і зі звуком) з НКПТ і, працюючи в парах, заповнюють таблицю-формуляр, позначаючи десерти, замовлені з десертного столу (див. рис. 4), і занотовуючи замовлення.
- 4) Студенти повторно переглядають відео і коригують свої нотатки.
- 5) Студенти отримують ролі та ознайомлюються з ними. (Ролі роздруковуються із НКПТ).

Роль 1 (студент₁): Ви – працівник готелю-ресторану. Ваші гості, туристи з Відня, бажають замовити десерт. Погляньте на фото зі стравами і визначте, що саме з десертного столу слід запропонувати кожному з ваших гостей. Задовольніть їхні гастрономічні потреби.

Рис. 2. Фото і відео ділової гри за темою «Nachspeisen»

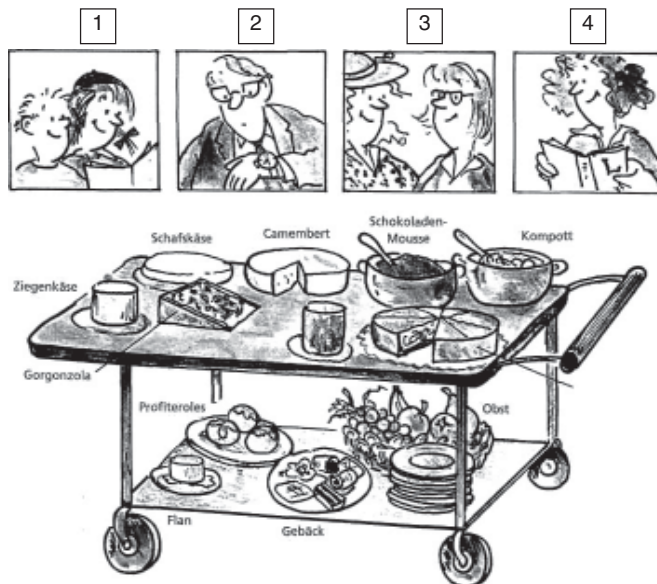

Рис. 3. Картка з паралінгвістичними сюжетами до ролей за темою «Nachspeisen» із навчальної комп'ютерної програми-тренажера.

1	2	3	4
Schokoladen-Mousse, Kompott...	Obst, ...	Profiteroles, Camembert, ...	Gebäck, ...

Рис. 4. Підстановча таблиця-формуляр

Роль 2.1. (студент_{2,3...}): Ви – гість готелю-ресторану, турист з Відня, який бажає замовити щось легке на десерт. Погляньте на фото зі стравами і визначте, які десерти з десертного столу вам підходять. Зробіть замовлення для задоволення своїх гастрономічних потреб.

Роль 2.2. (студент_{4,5...}): Ви – гість готелю-ресторану, турист з Відня, який бажає замовити щось особливе на десерт. Погляньте на фото зі стравами і визначте, які десерти з десертного столу вам підходять. Зробіть замовлення для задоволення своїх гастрономічних потреб.

б) Студенти відтворюють діалог у парах, спираючись на заповнену таблицю-формуляр та без неї. (Таблиця-формуляр заповнюється студентами у відповідності до заданої інформації на основі паралінгвістичних сюжетів, див. рис. 3).

Заявлений приклад діалогу має дещо більшу кількість ролей, ніж приклад діалогу попереднього етапу. Це пов'язано з тим, що зміст цього діалогу, як уже зазначалося раніше, має дещо змінений розширений зміст. Він складається з декількох мікродіалогів, у межах яких студенти працюють над засвоєнням відповідних видів ДЄ.

Зразок очікуваного діалогу:

Мікродіалог 1.

Вид ДЄ: запитання – відповідь на запитання

- Wie hat es Ihnen denn geschmeckt?
- Das Essen war köstlich.
* * * * *
- Darf ich Ihnen einen Nachtisch bringen?
- Wir sind eigentlich satt.

Мікродіалог 2.

Вид ДЄ: спонукання – згода

- Ich bringe mal den Wagen.
- Ach du liebe Zeit! So einem herrlichen Angebot kann ich nicht widerstehen. Was haben Sie denn da oben?
- Das ist ein Apfelkuchen, das ist ein Aprikosenkompott, hier ist eine Schokoladen-Mousse, hier unten sind Profiteroles, hier ist ein Flan, und natürlich haben wir frisches Obst und verschiedene Eistorten. Teilen Sie doch einen Nachtisch. Ich bringe Ihnen gern zwei Teller.

Мікродіалог 3.

Вид ДЄ: запитання – відповідь на запитання:

- Und was für Käse haben Sie?
- Verschiedene Sorten Schafskäse und Ziegenkäse, Camembert und Gorgonzola.
* * * * *

Репліки до ДЄ виду спонукання – згода:

- Das ist ja wunderbar. Also, dann nehme ich heute den Flan.
- Ich hatte gern etwas Ziegenkäse und ein Stück Camembert. Auch etwas Weißbrot, bitte.

Репліка до ДЄ виду спонукання – згода / відмова:

- Möchten Sie Wein zum Dessert? ...

Зазначені види ДЄ належать до I - III-ї групи ДЄ [2, с. 150], що включає репліки мовленнєвого етикету.

Форма контролю: з боку викладача, який прослуховує діалоги кожної пари студентів, записані в цифровому форматі, з подальшою корекцією ДМ студентів на наступному аудиторному занятті.

Якщо студент працює з НКПТ самостійно в позааудиторному режимі, то це дає йому можливість повторно прослухати діалог та опрацювати вживання різних видів ДЄ. Фото- і відеоматеріали до теми переслідують мету закріплення професійно орієнтованих знань майбутніх фахівців сфери обслуговування про десертне меню для готельно-ресторанного комплексу. Рівень складності змісту діалогів, фото- та відеоматеріалів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття.

Навчання на **другому етапі** передбачає розвиток умінь у майбутніх фахівців сфери обслуговування вести мікродіалог і реалізується у процесі виконання комунікативних рецептивно-продуктивних вправ нижчого рівня з використанням штучно створених вербальних опор (аудіювання / аудіовізування мікродіалогу; бесіда в опорі на мікродіалог, підстановчу таблицю, структурно-мовленнєву схему мікродіалогу, функціональну схему мікродіалогу тощо).

Приклад вправи другого етапу формування ППОКК в ДМ другою ІМ на матеріалі теми «Hotelservice».

Тип і вид: умовно комунікативна рецептивно-продуктивна вправа нижчого рівня.

Мета: навчити студентів об'єднувати засвоєні ДЄ у мікродіалоги.

Опора: аудіотрек, підібрані до нього фото-і відеоматеріали за темою; картки з паралінгвістичними сюжетами та функціональною схемою діалогу до них, підстановча таблиця, картки з ролями студентів для неперервної ДГ, які роздруковуються з НКПТ.

Алгоритм виконання вправи:

- 1) Студенти прослуховують мікродіалоги і переглядають підібране до них фото і відео (навчальні матеріали проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ, див. рис. 5).
- 2) Студенти отримують картки із зображеннями паралінгвістичних сюжетів і підстановчою таблицею до них, які роздруковуються з НКПТ (див. рис. 6).
- 3) Студенти повторно прослуховують мікродіалоги з НКПТ і, працюючи в парах, аналізують зображення паралінгвістичних сюжетів та заповнюють підстановчу таблицю, позначаючи, до якого із зображень паралінгвістичних сюжетів підходять озвучені мікродіалоги.
- 4) Студенти розподіляються на мікрогрупи, отримують ролі за сюжетним змістом мікродіалогів та ознайомлюються з ними. Ролі роздруковуються із НКПТ (див. рис.7).

Приклад завдання для мікрогрупи:

Роль 1 (студент₁): Ви – працівник готельно-ресторанного комплексу. Ваш гість, турист із Австрії, просить вас про деякі послуги (наприклад, розбудити його вранці). Задовольніть потребу гостя.

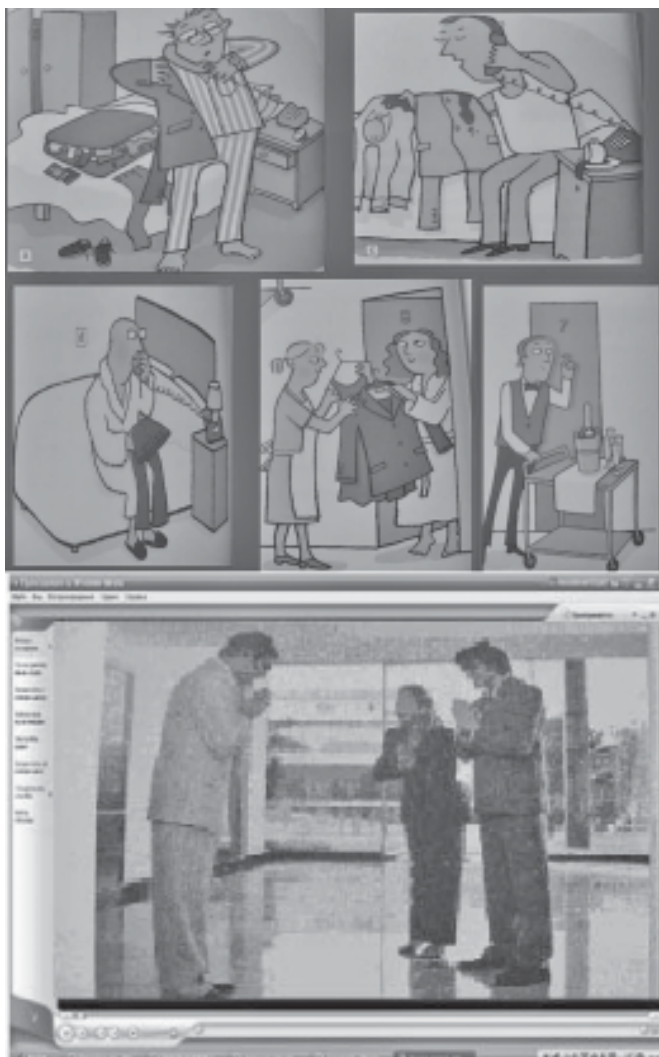

Рис. 5. Фото і відео до тематичного сюжету «Hotelservice»

1	2	3	4	5
a) Ver-spätung	b) Wäsche-rei

Рис. 6. Паралінгвістичні сюжети і підстановча таблиця за темою «Hotelservice»

Роль 2.1. (студент_{2,3...}): Ви – гість готельно-ресторанного комплексу, турист із Австрії, який просить про те, щоб його вранці вчасно розбудили. Зробіть замовлення для задоволення своєї потреби.

5) На дошку з НКПТ проєктується зображення із загальною функціональною схемою до мікродіалогів (див. рис. 8).

Рис. 7. Паралінгвістичний сюжет до мікродіалогу

Привітання + Запит інформації з приводу проблеми, яка виникла	
	Привітання + Повідомлення проблеми
Пропозиція допомоги	
	Згода + вираження сподівань та особистих побажань
Повідомлення умов виконання + Прощання	
	Вдячність + прощання

Рис. 8. Загальна функціональна схема до мікродіалогів

6) Студенти повторно прослуховують мікродіалоги і відтворюють їх, працюючи у парах за загальною функціональною схемою, постійно змінюючи ролі.

Зразок очікуваного діалогу:

- Rezeption! Peter Siebert, guten Abend.
- Guten Abend, können Sie mich bitte Morgen früh wecken?
- Aber natürlich, Herr Kokoschka. Um wie viel Uhr wollen Sie geweckt werden?
- Halb sechs. Und ich werde auch ein Taxi zum Bahnhof brauchen.
- Selbstverständlich schon notiert. Wann soll das Taxi kommen?
- Sagen wir zehn nach sechs. Ach, noch eins. Ich hätte gern noch vor der Abfahrt eine Tasse Tee. So zwischen viertel vor sechs und sechs.
- Ja, gern, Herr Kokoschka. Ich wiederhole: Um 5.30 Uhr Wecken, um 5.45 den Tee und um 6.10 Uhr das Taxi.
- Ja, danke schön. Gute Nacht, Herr Siebert.
- Gute Nacht, Herr Kokoschka, ich wünsche Ihnen eine gute Nacht.

Форма контролю: з боку викладача, який прослуховує діалоги кожної пари студентів, записані у цифровому форматі, з подальшою корекцією ДМ студентів на наступному аудиторному занятті.

Опрацювання студентом вміння об'єднувати засвоєні ДЄ у мікродіалоги самостійно в позааудиторному режимі відбувається за допомогою вправ НКПТ: студент виконує вправи, організовані інструментальною програмною оболонкою Hot Potatoes, яка включена до НКПТ

„Deutsch nach Englisch“. Таким чином, майбутній фахівець сфери обслуговування має можливість не лише відпрацювати стратегію ведення комунікації, але й закріпити лексичний матеріал за умови комп'ютерної підтримки вправ першою ІМ. Якщо студент працює з НКПТ в позааудиторному режимі, то він має можливість повторно прослухати мікродіалоги. Фото- і відеоматеріали до теми мають на меті закріплення професійно орієнтованих знань майбутніх фахівців сфери обслуговування про меню побутових послуг для відвідувачів готельно-ресторанного комплексу. Рівень складності змісту діалогів, фото- і відеоматеріалів у кожній із вправ цього етапу зростає від заняття до заняття.

У межах **третього етапу** розвиток уміння вести діалоги різних функціональних типів проходить у процесі виконання комунікативних рецептивно-продуктивних вправ з використанням природних опор. (Під природними опорами ми розуміємо рекламні брошури, логотипи торгових марок, меню ресторанів, переліки послуг та пропозицій готелів, відеофрагменти художніх фільмів із сюжетами проблемних ситуацій у закладах готельно-ресторанного типу).

Приклад вправи на матеріалі теми «Kindermenü».

Тип і вид: комунікативна рецептивно-продуктивна вправа вищого рівня.

Мета: навчити студентів створювати власні діалоги різних функціональних типів на основі запропонованих ролей за певною навчальною мовленнєвою ситуацією (НМС).

Вправа виконується в режимі одночасної роботи студентів у мікрогрупах (по три-чотири студенти у кожній мікрогрупі). Причому в разі повторного використання ролей кожна з мікрогруп отримує «меню» з різним змістом і, відповідно, з різними фотозображеннями страв, заявлених у меню. Метою такої варіації є актуалізація професійно орієнтованих знань лексичних одиниць студентів і створення відповідної навчальної атмосфери, що виключає можливість копіювати або дублювати ДЄ один одного.

Опора: аудіотрек, підібрані до нього фото- і відеоматеріали за темою як природна опора (див. рис. 9), які проєктуються за допомогою цифрового проєктора на дошку з НКПТ; картки з ролями для неперервної ДГ, які роздруковуються з НКПТ; карта «меню» і фото страв, заявлених у меню, які проєктуються на дошку з НКПТ або роздруковуються.

Алгоритм виконання вправи:

- 1) Студенти знайомляться із проблемною НМС шляхом прослуховування діалогу і перегляду фото- і відеосюжетів для створення відповідної атмосфери ДГ (див. рис. 9).
- 2) Студенти знайомляться зі змістом «Kindermenü» та із фотозображеннями страв, заявлених у меню (див. рис. 10).
- 3) Студенти обирають ролі і розподіляються на мікрогрупи.

Рис. 9. Фото- і відеосюжет за темою «Kindermenü»

Роль 1 (студент₁): Ви – працівник готельно-ресторану. Ваші гості, маленькі туристи із Саксонії, дуже перебірливі й вибагливі до їжі: одні бажають спробувати щось новеньке та особливе, інші мають намір зробити замовлення лише з тих страв, які добре знають і вже неодноразово куштували. Окрім цього, маленькі відвідувачі ще й нерозбірливо розмовляють. Задовольніть гастрономічні бажання гостей, коректно пропонуючи страви і коментуючи їхні смакові якості.

Роль 2 (студент_{2,3...}): Ви – маленький гість готельно-ресторану, турист із Саксонії. Продемонструйте вибагливість до їжі та перебірливість. Адже ви хочете спробувати щось новеньке й особливе. Поцікавтесь смаковими якостями страв, які представлені у меню. Пристаньте на пропозицію працівника готельно-ресторану замовити страву, прослухавши лише найспокусливішу пропозицію.

Роль 3 (студент_{4,5...}): Ви – маленький гість готельно-ресторану, турист із Саксонії. Продемонструйте вибагливість до їжі та перебірливість. Адже ви бажаєте замовити лише ту страву, яку добре знаєте і вже неодноразово куштували. Поцікавтесь смаковими якостями страв, які представлені у меню. Пристаньте на пропозицію працівника готельно-ресторану замовити страву, почувши лише найапетитнішу пропозицію з пред'явленого асортименту.

Рис. 10. Фото страв, заявлених у «Kindermenü»

- 4) Студенти повторно прослуховують діалог, переглядають відео- і фотоматеріали.
- 5) Студенти складають діалог і неодноразово відтворюють його, щоразу коригуючи та вдосконалюючи. Зразок очікуваного діалогу:
- Wie ist die Nudelsuppe?
 - Das ist eine leckere dicke Suppe. Es gibt aber auch eine leichte Gemüsesuppe auf der Tageskarte.
 - Ist das Schnitzel paniert?
 - Ja.
 - Also, ich nehme eine große Limo, einen kleinen grünen Salat und ein Schnitzel.
 - Kannst du das bitte noch einmal sagen, nicht so schnell. Limo?...
 - Limonade.
 - Genau, eine große Limonade bitte.
 - Möchtest du ein kleines oder ein großes Schnitzel?
 - Ein großes paniertes Schnitzel.
 - Ich nehme den Makkaroni-Auflauf und einen Eistee. Haben Sie auch einen Strohhalm?
 - Ja. Und was möchtest du essen?
 - Ich weiß nicht. Ich habe Durst. Ich möchte ein großes Sprudelwasser.
 - Wie bitte?
 - Mineralwasser mit Kohlensäure.
 - Aha. Und was möchtest du essen?
 - Ich weiß nicht.
 - Willst du mal den Hühner-Pilaw probieren? Das ist Huhn mit Reis. Das schmeckt sehr lecker.
 - Haben Sie auch halbe Portionen?
 - Das will ich aber nicht. Das kenne ich nicht.
 - Wie wäre es denn mit einer Pizza?
 - Au ja! Dann möchte ich auch einen Karamellpudding.

Форма контролю: з боку викладача, який демонструє відеофрагмент як варіант очікуваного діалогу-домовленості, виконаний у програмі Movie Maker НКПТ з метою вдосконалення та порівняння створених діалогів студентами. Також дві-три пари студентів демонструють свої діалоги перед академічною групою в аудиторії.

Відпрацювання студентом уміння створювати власні діалоги різних функціональних типів на основі запропонованої НМС далі продовжується в самостійному позааудиторному режимі. За допомогою НКПТ студент виконує професійно орієнтовані вправи з навчання оволодіння ДМ другою ІМ, організовані викладачем в інструментальній програмній оболонці Hot Potatoes на засвоєння граматичних явищ та лексичних одиниць: майбутній фахівець сфери обслуговування (в разі необхідності) повторно переглядає продемонстровану викладачем презентацію і створює свою власну за запропонованою НМС і разом з відзнятим відео звітує через Інтернет викладачеві.

Викладач переглядає роботи студентів в on-line режимі, коригує їх і прогнозує хід ДГ на наступне аудиторне заняття.

Отже, студент має можливість не лише відпрацювати вживання певного граматичного явища та лексичного

матеріалу за умови комп'ютерної підтримки вправ НКПТ, але й попрактикувати у стратегії ведення професійно орієнтованої іншомовної комунікації.

Перевірка доцільності використання засобів формування ППОКК у ДМ: системи вправ, інформації про паралінгвістичні елементи (інформації про засоби вербальної та невербальної іншомовної комунікації), сюжету ДГ відбувалась у ході виконання студентами професійно орієнтованих вправ на аудиторних і позааудиторних заняттях з другої ІМ. Наші власні спостереження, а також враження студентів підтвердили, що зазначені вище засоби є оптимальними для формування ППОКК у ДМ, оскільки забезпечують сприятливі умови для учіння студентів і спрямовують зміст навчання і самих студентів на потреби майбутньої професійної діяльності; сприяють підвищенню ефективності оволодіння професійно орієнтованими мовленнєвими вміннями ДМ на аудиторних практичних заняттях з ІМ, розкриттю резервних можливостей студентів, розвивають їхні творчі здібності.

Перспективи подальших наукових досліджень ми вбачаємо у розробці вправ за допомогою описаної вище НКПТ для навчання інших видів мовленнєвої діяльності, зокрема аудіювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О. Б. Навчальна комп'ютерна програма-тренажер „Deutsch nach Englisch“ як засіб формування плюрикультурної професійно орієнтованої комунікативної компетенції в діалогічному мовленні другою іноземною мовою у майбутніх фахівців сфери обслуговування / О. Б. Бігич, Я. В. Окопна // електронний ресурс з режимом доступу http://www.knlu.kiev.ua/ua/c_inf/conf/Okopna.pdf.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
3. Окопна Я. В. Засоби навчання діалогічного мовлення майбутніх працівників сфери обслуговування в процесі вивчення німецької мови після англійської / Я. В. Окопна // Вісник Київ. нац. лінгв. ун-ту. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – Вип. 16. – С. 109 – 116. – (Серія: Педагогіка та психологія).
4. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра галузі знань 1401 «сфера обслуговування», напряму підготовки 6.140101 «готельно-ресторанна справа», Міністерство освіти і науки України, К., 2007.
5. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра галузі знань 1401 «сфера обслуговування», напряму підготовки 6.140101 «готельно-ресторанна справа», кваліфікації 2462.2 «фахівець із готельної (ресторанної) справи», Міністерство освіти і науки України, К., 2007.
6. Рамкова Програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України. – Кол. авторів: Амеліна С.М., Аззоліні Л.С. та ін. – К.: Ленвіт, 2006 – 90с.

Отримано 24.12.10